

(3). 162-164.

3. Linets' M, Nazarkevych L. (2017). «Fizychna pidhotovka ditey molodykh lyudey doshkil'noho viku v ozdorovchykh zanyattiyakh platyya z vykorystanniam rukhomykh ihor u vodi». Fizychna aktyvnist', zdorov'ya i sport. Vyp 1 (27). 32 - 44.

4. Mishchenko L.B. (2015). Orhanizatsiya hurtkovoyi roboty v doshkil'nykh navchal'nykh navchal'nykh zakladakh / avt.-uklad. L. B.— KH. : Vyd. hrupa «Osnova». 333.

5. Moskalenko N.V., Polyakova A.V. (2014). «Spetsial'na bezpeka rukhovoyi aktyvnosti molodykh doshkil'nyat». Kharkiv: Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya zdorov'ya; 2014, 39–42.

6. Nazarkevych L.I. (2017) «Analiz prohramy fizkul'turno-ozdorovchykh zanyat' z plavanniam dlya ditey do shkil'noho viku» Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. 15 seriya, naukovy-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (fizychna kul'tura i sport). Zb. nauk. pr. Kyiv; Vyp. 3K9 (91), 70–73.

7. Panhelova N.E. (2015). «Teoretyko-metodychni zasady doskonalosti harmoniyno rozvynenoyi formy dytyny do shkil'noho viku u protsesi fizychnoho stvorennya.» [Avtoreferat]. K.. 39 s.

8. Shandryhos' V.I. (2006). «Rukhlyvi ihry z elementamy yedynoborstva» Metodychni rekomendatsiyi. Ternopil' TNPU im. V. Hnatyuka. 44.

9. Shulyka Y. A., Koblev Y. K., Maslov A. A. (2006) «Bor'ba dzyudo: pervye uroky». Rostov-na-Donu: Fenyks. 170.

10. Закон Украины «Pro doshkil'nu osvitu» vid 11.07.2001 № 2628-III (zi zminamy ta dopovnenniam).

Instruktyvno-metodychni rekomendatsiyi «Problemu rozvytku ta funktsionuvannya ditey u doshkil'nomu navchal'nomu zakladi» (Lyst Instytutu innovatsiynykh tekhnolohiy ta zminu osvity MON Ukrainy vid 26.07.2010 r. №1.4 / 18–3082).

Согоконь О.А.

кандидат педагогических наук, доцент

Донець О.В.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, старший викладач

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава

ИНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті представлено і обґрунтовано необхідність інтеграції дисциплін природничого циклу у професійну підготовку майбутнього вчителя фізичної культури, яка включає перелік тематик за технологічним процесом послідовного надбання знань і формування навичок, враховуючи фізичну підготовку з акцентуванням на анатомічні, фізіологічні, біомеханічні, медичні, біохімічні знання. Значна увага приділяється аксіологічному, особистісно-діяльностному та диференційованому підходам до навчання. Нами визначені компоненти інтегративного підходу навчання при підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання. Доведено, що при підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання необхідно застосовувати міжпредметні зв'язки з природничими науками.

Ключові слова: інтеграція, інтегроване навчання, природничо-наукові дисципліни, фахівець, фізичне виховання.

Согоконь Е.А., Донець А.В. Интегрированное обучение при подготовке специалистов физического воспитания в высших учебных заведениях. В статье представлено и обосновано необходимость интеграции наук естественного цикла в профессиональную подготовку учителей физического воспитания, которая включает содержание актуальных тем за технологическим процессом последовательного приобретения знаний и формирования привычек, включая физическую подготовку с акцентированием на анатомические, физиологические, биомеханические, медицинские, биохимические знания. Основное внимание уделяется аксиологическому, личностно-деятельностному и дифференцированному подходу в обучении. Нами определены компоненты интегрированного подхода обучения при подготовке будущих специалистов физического воспитания. В статье проанализировано и доказано, что при подготовке будущих специалистов физического воспитания необходимо использовать межпредметные связи.

Ключевые слова: интеграция, интегрированное обучение, естественные дисциплины, специалист, физическое воспитание.

Sogokon O., Donets O. Integrated training in the training of physical education professionals in higher education institutions The article presents and substantiates the need to integrate the disciplines of the natural cycle in the professional training of the future teacher of physical culture, which includes a list of topics on the technological process of consistent acquisition of knowledge and skills, taking into account physical training with emphasis on anatomical, physiological and physiological. Much attention is paid to the axiological, personal-activity and differentiated approaches to learning.

We have identified the components of an integrative approach to training in the preparation of future specialists in physical education. It is proved that in the preparation of future specialists in physical education it is necessary to use cross-curricular links with the natural sciences. The modern approach to understanding the problem of integration of learning is based on such leading principles as the fundamental and the integrity of education, a systemic and personal approach. There is a process of becoming an understanding of the problem of integration, as the idea of forming a personality that has all the professional qualities of a highly

educated teacher. We see a solution to the problem of integrating learning in the possibility of studying natural and humanitarian subjects as one of the components of a unified human culture, in considering the valuable aspects of scientific knowledge, in using a professional component in the process of studying the subjects of the natural cycle.

Keywords: *integration, integrated learning, natural sciences, specialist, physical education.*

Постановка проблеми. Глибокі структурні зміни в українському суспільстві, а саме, реформування усіх ланок освіти, зумовили необхідність переосмислення системи підготовки кадрів, зокрема фахівців з фізичної культури. Оскільки діяльність учителя фізичної культури є універсальною та багатогранною, він повинен володіти широким спектром знань з дисциплін медико-біологічного циклу, методикою проведення занять спортивного напрямку, особисто кваліфіковано демонструвати рухові дії та навички, володіти певним багажем знань з теорії і методики фізичного виховання і вміти застосовувати набуті знання на практиці. Нажаль, сучасній освіті не вистачає викладача, який за допомогою надбаних знань і досвіду, реалізованих у певній послідовності здатен навчити студентів умінням і навичкам з багатьох видів спорту, сформувати в них мотивацію до навчання, спонукати вести здоровий спосіб життя, цінувати власне здоров'я, як найцінніший скарб життя.

Аналіз літературних джерел. На сучасному етапі проблему інтеграції навчання та впровадження міжпредметних зв'язків у навчально-виховний процес вищої школи розглядає ряд дослідників у різних аспектах. Аналіз розвитку педагогічної теорії та практики показує, що на всіх етапах становлення професійної освіти вчені здійснювали пошук нових підходів і критеріїв до підготовки майбутнього вчителя фізичної культури: Е. Вільчковський, М. Дутчак, С. Грибан, С. Єрмаков, Т. Круцевич, С. Сущенко, Б. Шиян. Різним аспектам природничо-наукової підготовки фахівців у вищих навчальних закладах присвячено дослідження А. Антонця, Н. Васильєвої, Н. Двудічанської, В. Єлісєєва, С. Касярум, Л. Моторної, С. Старостіної, П. Хоменка та ін. Питанням формування природничо-наукової компетентності присвячені лише окремі дослідження (Н. Белоусова, Т. Гладюк, М. Головка, Г. Луценко та ін.).

Мета нашого дослідження полягає у визначенні компонентів інтегрованого навчання при підготовці вчителів фізичної культури на основі інтеграції природничо-наукової підготовки у професійну діяльність.

Методи й організація дослідження. У процесі дослідження використано метод аналізу науково-методичної та спеціальної літератури, зроблено узагальнення даних літературних джерел, проведений теоретичний аналіз сучасного стану проблеми інтеграції природничо-наукової підготовки у професійно-практичну діяльність майбутніх вчителів у вищих закладах фізкультурного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фундаментальною основою всіх соціально-економічних перетворень у нашій країні визнане реформування системи управління в цілому й конкретно в кожній галузі через продуману кадрову політику, сучасні системи освіти й впровадження фундаментальних наукових досягнень. На наш погляд, надзвичайно важливою проблемою є формування високої кваліфікації і професіоналізму фахівців з фізичного виховання. Актуальність дослідження позначеної проблеми обумовлена необхідністю рішення численних питань, пов'язаних з підготовкою конкурентоспроможних і високо компетентних фахівців, що працюють у галузі фізичної культури [1,4,6]. На нашу думку, інтеграція є процесом об'єднання елементів в єдине ціле при умові їх цільової та функціональної однотипності. Ми розглядаємо інтеграцію, як органічне поєднання відомостей інших навчальних предметів навколо однієї теми, що є однією з найперспективніших інновацій, яка закладає нові умови діяльності викладачів та студентів та має ефективність кращого сприйняття студентською молоддю навчального матеріалу. На думку сучасних вчених, інтеграція – це не поєднання, а взаємопроникнення двох або більше предметів, це не просто поєднання частин, а об'єднання їх у єдине ціле на основі спільного підходу. Через інтеграцію здійснюється особистісно зорієнтований підхід до навчання [6]. Інтегроване заняття (від лат. *integer* – повний, цілісний), тобто органічне поєднання на занятті відомостей інших навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприйняття, мислення і почуттів студентів за рахунок залучення цікавого матеріалу, що дає змогу з різних сторін пізнати певне поняття, досягти цілісності знань [1]. Інтегроване навчання – це навчання, яке ґрунтується на комплексному підході, де освіта розглядається через призму загальної картини, а не ділиться на окремі дисципліни [5].

Сучасний підхід до розуміння проблеми інтеграції навчання базується на таких провідних принципах, як фундаментальність і цілісність освіти, системний і особистісний підхід. Відбувається процес становлення розуміння проблеми інтеграції, як ідеї формування особистості, що володіє всіма професійними якостями високоосвідченого фахівця. Ми вбачаємо розв'язання проблеми інтеграції навчання у можливості вивчення природничих і гуманітарних предметів, як однієї зі складових єдиної загальнолюдської культури, у розгляді ціннісних аспектів наукового пізнання, у використанні професійного компоненту в процесі вивчення предметів природничого циклу.

Система інтегрованого навчання у закладах вищої освіти при підготовці фахівців з фізичного виховання недостатньо опрацьована, її повне теоретичне обґрунтування та запровадження у практику навчання – справа майбутнього. Але вже сьогодні є очевидним, що інтегроване навчання закладає нові умови діяльності викладачів та студентів, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Інтеграційні процеси у професійній освіті останніми роками посідають найважливіше місце, оскільки вони спрямовані на реалізацію нових освітніх ідеалів – формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток їх творчих здібностей та потенційних можливостей.

Ми вважаємо, що концепція інтегрованого навчання з кожним роком стає актуальною тому, що її успішна методична реалізація передбачає досягнення мети якісної освіти, формування конкурентоспроможного майбутнього фахівця, здатного самостійно забезпечити досягнення життєвої мети, стати досвідченим фахівцем своєї справи, творчо

самостверджуватися в різних соціальних сферах. На нашу думку, інтеграція є однією з найперспективніших інновацій, вона зобов'язує використання різноманітних форм викладання, стає школою співпраці та взаємодії викладача зі студентами, вчить правильно застосовувати набуті знання та навички у практиці. Через інтеграцію здійснюється синтез наукових знань, що стосуються різних дисциплін, що сприяє створенню якісно нового знання, орієнтованого на включення нових понять, положень, підходів і принципів.

Впровадження інтеграції в навчальний процес при підготовці вчителів фізичної культури має суттєві переваги:

- дозволяє поєднати споріднений матеріал предметів біологічного циклу навколо однієї теми, усунути дублювання у вивченні ряду питань та пов'язати із дисциплінами спортивного спрямування;
- використання різноманітних форм викладання предмету має позитивний вплив на ефективність сприйняття навчального матеріалу;
- опанування зі студентами значного за обсягом навчального матеріалу, дозволяє досягти цілісності знань та формує вміння використовувати їх на практиці;
- залучення студентської молоді до активної співпраці при здобутті знань;
- формування творчої особистості студентів, їх здібностей;
- надає можливість студентській молоді застосовувати набуті знання з різних предметів біологічного циклу у майбутній професійній діяльності вчителя фізичної культури;
- досягнення якісної, конкурентоздатної освіти.

З усього вищенаведеного формується обов'язковий беззаперечний авторитет та здібності до переконання для результативного впливу на студентів і розвитку стійкого інтересу до занять фізичним вихованням. Незважаючи на значну увагу науковців даній проблемі, необхідне впорядкування та перегляд ключових позицій системи підготовки вчителів фізичної культури, яка б базувалась на принципово нових засадах інтеграції природничо-наукової підготовки у фізичне виховання.

Сучасний вчитель фізичної культури, насамперед, має бути добре розвинутим фізично та мати міцне здоров'я; уміло використовувати особистісно-орієнтований та диференційований підходи до студентів; особисто кваліфіковано демонструвати елементи рухових дій та володіти теоретичними знаннями з природничих наук (анатомії, біохімії, основ медичних знань, функціональної діагностики організму, біомеханіки та ін.) і застосовувати ці знання у професійній діяльності.

Головним завданням при підготовці фахівців фізичної культури є формування і засвоєння знань і умінь використовувати інструментальні методи реєстрації та зняття фізичних показників; розмежування рухових дій за біомеханічними, фізіологічними та психологічними характеристиками; визначення функціональних особливостей організму; формування здоров'язбережувальної спрямованості; запобігання травматизму; формування мотивації та заохочення до занять фізичним вихованням.

Виділимо компоненти інтегративного підходу при підготовці вчителя фізичної культури:

Когнітивний компонент – це сукупність знань, на основі яких формується природничонаукова компетентність фахівця фізичної культури з проєкцією на майбутню професійну діяльність, міцність та усвідомленість знань. Такими знаннями є фундаментальні знання з анатомії, фізіології людини, біохімії, біомеханіки, основ медичних знань, функціональної діагностики організму та інших природничих наук, в обсязі, який необхідний для освоєння професійних дисциплін та використання в обраній професії; основні положення, що лежать в основі сучасної природничо-наукової картини світу і необхідні для формування природничо-наукового світогляду, який є невід'ємною частиною людської культури; знання методів наукового пізнання в контексті майбутньої професії.

Діяльнісний компонент – це сукупність умінь і навичок використовувати природничонаукові знання для практичного вирішення професійних завдань. Він передбачає здатність проводити спостереження за фізичним станом організму, використовуючи знання з анатомії, фізіології, біомеханіки, біохімії та діагностики функціонального стану організму, аналізувати та оцінювати свій фізичний стан, робити висновки щодо тенденцій змін; використовувати природничо-наукові знання при необхідності надання долікарської допомоги у професійній діяльності; застосовувати емпіричні і теоретичні методи наукових досліджень. Також, діяльнісний компонент передбачає здатність до самоосвіти і самовдосконалення.

Мотиваційний компонент є сукупністю мотивів, що спонукають студента до вивчення природничонаукових дисциплін, відповідне ставлення, як до необхідних у подальшій професійній підготовці і практичній діяльності. З точки зору концепції сталого розвитку, мотиваційний компонент, окрім особистісно-значущих мотивів, також повинен включати соціально-значущі мотиви оздоровчої діяльності, такі як розуміння і бажання збереження здоров'я, ведення здорового способу життя. До мотиваційного компонента належить здатність осмислювати й оцінювати власну діяльність та її результати, зокрема навчальні досягнення і проблеми у природничо-науковій науковій підготовці, та визначати потреби в подальшій освіті та самоосвіті, наслідки особистої здоров'язбережувальної діяльності, її ефективність; прагнення і готовність до самоосвіти і самовдосконалення; здатність нести відповідальність за результати власної навчальної і професійної діяльності.

Особистісний компонент – це сукупність індивідуально-психологічних якостей і здібностей, важливих, як для майбутнього вчителя фізичної культури, так і для сучасного фахівця в цілому. Даний компонент характеризує якість засвоєння знань.

Ми пропонуємо проведення бінарних занять (від лат. binaries - подвійний) – тобто такий різновид

інтегрованих занять, де органічно поєднуються вивчення декількох предметів, наприклад, анатомії, біохімії, біомеханіки, функціональної діагностики організму з дисциплінами спортивного напрямку. Забезпеченню необхідного рівня професійної фізкультурної освіти, на нашу думку, буде сприяти ґрунтовний зміст знань з природничо-наукової підготовки.

Висновки. Застосування в навчальному процесі інтегрованих технологій та інтерактивних форм і методів навчання сприяє формуванню навичок і вмінь студентської молоді, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, колективному процесу пізнання, активної діалогічної взаємодії студентської молоді.

Практика роботи показує плідність інтеграції, виявляє перспективи подальшого розвитку та удосконалення такого підходу до навчання. Застосування інтеграційних форм навчання сприяє налагоджуванню взаєморозуміння і поліпшенню співпраці викладачів та студентів у процесі навчання, дає можливість ширше використати потенційні можливості змісту навчального матеріалу та розвинути уміння, навички та здібності студентської молоді. Інтеграційні процеси в освіті необхідні, вони повинні бути різноманітними, але їх одна мета – сформувати розвинену, креативна особистість, здатну до творчого пошуку.

Застосування інтегрованого навчання сприяє розвитку наукового стилю мислення, дає можливість широкого застосування природничо-наукового методу пізнання, формує у студентської молоді теоретичного обґрунтування знань з предметів природничого циклу та вміння використовувати теоретичні знання у практичній професійній діяльності при формуванні спортивних умінь та навичок.

Перспективою подальших наукових досліджень стане з'ясування сутності і структури природничо-наукової компетентності, яка буде сприяти вирішенню питання її формування, зокрема розробці методики, спрямованої на становлення і розвиток встановлених нами компонентів, визначенню показників і критеріїв її сформованості.

Література

1. Бабенко А.Л. Сутність ті зміст понять "інтеграція" та "інтеграційне заняття". Науковий вісник Ужгородського національного університету серія "Педагогіка, соціальна робота". Випуск 37. Ужгород, 2018. С. 9-11.
2. Барановська О.В. Модернізація змісту профільного навчання в світлі міжпредметної інтеграції. Директор школи, ліцею, гімназії. 2015. №4-5. С. 80-86.
3. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: дис. канд.пед. наук: 13.00.04 . Київ. 2007. 376 с.
4. Козуб М.В. Формирование профессиональной готовности будущих учителей физической культуры к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в школе: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08. Киев, 2007. 22 с.
5. Круцевич Т., Пангелова Н. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016. №3. С. 115-118.
6. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 442 с.

Referense

1. Babenko A.L.(2018) The essence is the meaning of the concepts of "integration" and "integration lesson". Uzhgorod National University Scientific Bulletin Series "Pedagogy, Social Work". Issue 37. Uzhgorod, p. 9-11. (In Ukrainian).
2. Baranovskaya O.V. (2015) Modernizing the content of profile learning in the light of cross-curricular integration. Headmaster of the school, lyceum, gymnasium. №4-5. p. 80-86. (In Ukrainian).
3. Ivanova L.I.(2007) Preparation of future teachers of physical culture for physical education and health work with students of secondary schools: diss. Ph.D. Sciences: 13.00.04. 376 p. (In Ukrainian).
4. Kozub M.V.(2007) Formation of professional readiness of future physical education teachers to carry out health-saving activities in school: author. diss. Cand. ped. Sciences: 13.00.08. 22 p. (In Ukrainian).
5. Krutsevich T., Pangelova N. (2016) Current Trends in the Organization of Physical Education in Higher Education. Sports Bulletin of Dnieper. 2016. №3. p. 115-118. (In Ukrainian).
6. Sushchenko L.P.(2003) Professional training of future specialists in physical education and sports (theoretical and methodological aspect): monograph. Zaporozhye: ZSU, 442 p. (In Ukrainian).